

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Bedrijventerrein De Haven Noordwest Drachten

2 oktober 2002

1275-35

ISBN 90-421-1045-7
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES	1
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING.....	2
3.1 Probleemstelling.....	2
3.2 Doel.....	2
3.3 Besluitvorming.....	3
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....	3
4.1 Algemeen.....	3
4.2 Alternatieven.....	4
4.3 Nulalternatief.....	4
4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	4
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING	5
6. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	6
7. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	7
8. LEEMTEN IN INFORMATIE	7
9. EVALUATIEPROGRAMMA	7
10. VORM EN PRESENTATIE	8
11. SAMENVATTING VAN HET MER	8

1. INLEIDING

De gemeente Smallingerland heeft het voornemen een haven voor de binnenscheepvaart aan te leggen. De geplande haven zal begaanbaar zijn voor binnenvaartschepen tot en met CEMT-klasse Va¹. De haven is voorzien op het bedrijventerrein De Haven 'Noord-West' in Drachten.

Bij brief van 5 juli 2002 is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER)². De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Drachtster Courant van 10 juli 2002³.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.⁴. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁵, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden, zoals informatie over specifieke lokale milieuomstandigheden;
- belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengt, bijvoorbeeld over te onderzoeken alternatieven.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie beschouwt de volgende onderwerpen als hoofdpunten van het advies.

- Motiveer op basis van actuele gegevens de economische noodzaak of wenselijkheid van de aanleg van de haven, zowel vanuit regionaal als lokaal perspectief.
- Geef de mogelijkheden aan om de doelstelling (gedeeltelijk) te realiseren via herschikking van bestaande activiteiten (met name de niet-havengebonden activiteiten) op het huidige haventerrein.

¹ Een schip behorend tot CEMT-klasse Va heeft een laadvermogen dat varieert van 1500 tot 3000 ton en een lengte van 95-110 meter.

² Zie bijlage 1.

³ Zie bijlage 2.

⁴ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁵ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

Het MER dient inzicht te geven in:

- de risico's en de (ecologische) gevolgen van 'calamiteiten' in de haven of op de vaarroute;
- de nautische veiligheidsrisico's met name gericht op de recreatievaart;
- de geluid- en eventuele lichtbelasting als gevolg van de aanleg en gebruik van de haven.

Het is belangrijk dat de informatie uit het MER voor een ieder toegankelijk is. In de praktijk blijkt dit regelmatig niet het geval te zijn. Een goede samenvatting kan een belangrijke bijdrage leveren aan de overdracht van informatie.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Probleemstelling

Vijf jaar geleden is geconstateerd dat het bedrijventerrein 'De Haven' ten noordwesten van Drachten aan veroudering onderhevig is. De voorraad 'nat' bedrijventerrein in de omgeving van Drachten zou moeten worden vergroot om te kunnen voldoen aan de verwachte toename in de vraag naar 'nat' bedrijventerrein en ter vergroting van de diversiteit in het aanwezige type bedrijfsterrainen. In het MER moet de actualiteit van bovengenoemde onderbouwingen aangegeven worden. De Commissie adviseert op basis van actuele gegevens de economische noodzaak of wenselijkheid van de aanleg van de extra haven te motiveren, zowel vanuit regionaal als lokaal perspectief.

3.2 Doel

Het doel van het voornemen is in de startnotitie verwoord als *het uitbreiden van het noordwestelijk gedeelte van het reeds bestaande bedrijventerrein 'De Haven' met een 'nat' bedrijventerrein van geringe omvang*. Het doel moet zodanig worden beschreven, dat ze kan dienen voor de afbakening van te beschrijven alternatieven. Met het oog op het volwaardig meewegen van het milieubelang in de besluitvorming moet aangegeven worden welke ruimte het gestelde doel laat voor het ontwikkelen van alternatieven die gunstiger zijn voor het milieu.

3.3 Besluitvorming

De consequenties van vastgesteld beleid voor het initiatief dienen in het MER toegelicht te worden. Specifiek dient aangegeven te worden waarom geïnvesteerd wordt in een insteekhaven voor binnenvaartschepen tot en met CEMT-klasse Va, terwijl recentelijk door Provinciale Staten is besloten de vaarweg van het Prinses Margrietkanaal naar Drachten niet op te waarderen voor dergelijke schepen

Het MER dient de informatie te bevatten voor het uitvoeren van de Water-toets.

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor de besluitvorming in het kader van de herziening van het bestemmingsplan. Beschreven kan worden volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit moet worden beschreven voor zover deze gevolgen heeft voor het milieu. In aanvulling op de beschrijving van de activiteit in de startnotitie moet in het MER nader ingegaan worden op:

- de omvang en duur van de graafwerkzaamheden bij aanleg;
- de hoeveelheid, aard en bestemming van de bij aanleg vrijkomende grondstromen;
- de aard en hoeveelheden van de aan en af te voeren goederen. Daarbij moet specifiek aangegeven worden of er overslag, tijdelijke opslag en transport van gevaarlijke stoffen verwacht wordt;
- de verwachte toename in verkeersbewegingen.

Aangegeven moet worden welke maatregelen⁶ genomen kunnen worden voor:

- beperking van de (ecologische) gevolgen van 'calamiteiten' in de haven of op de vaarroute;
- bevordering van de nautische veiligheid, met name voor de recreatievaart;
- beperking van de geluid- en eventuele lichtbelasting;
- beperking van de lozingen in, en de vertroebeling van het water gedurende de aanleg en gebruik van de insteekhaven en de vaarweg;
- beperking van de effecten op de grondwaterstanden in de directe omgeving van het plangebied bij aanleg van de haven;
- landschappelijke inpassing van de insteekhaven en bijbehorende installaties.

4.2 Alternatieven

In het MER zal specifiek ingegaan moeten worden op de vraag of en zo ja, welke alternatieve locaties binnen de regio en het plangebied zijn onderzocht en waarom deze niet verder in beeld komen.

De mogelijkheden van verplaatsing van bestaande activiteiten - met name de niet-havengebonden activiteiten - naar elders op of buiten het bedrijventerrein en van intensivering van het gebruik van bestaande openbare kades, moet als variant uitgewerkt worden.

De haven in- en uitvarende schepen kruisen een doorgaande (drukke) recreatievaarroute. In het MER dienen varianten te worden uitgewerkt waarbij de verkeerssituatie wordt geoptimaliseerd. Te denken valt daarbij bijvoorbeeld aan het verbeteren van zichtlijnen en het aanpassen van de recreatievaarroute.

4.3 Nulalternatief

Naar de mening van de Commissie is er geen reëel nulalternatief. Volstaan kan worden met het beschrijven van de huidige situatie plus de autonome ontwikkelingen.

4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) is verplicht. Het mma moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu. Het verwachte draagvlak of een eerder vastgelegd budget mogen geen argumenten zijn om oplossingsrichtingen met belangrijke milieuvoordelen buiten beschouwing te laten bij de ontwikkeling van een mma.

⁶ Bij elk van de maatregelen moet het ALARA principe worden toegepast. ALARA= As low as reasonably Achievable = zo gering als redelijkerwijs haalbaar is. De Wet milieubeheer geeft de verankering van dit principe.

Speciale aandacht vraagt de Commissie voor:

- het beperken van de ecologische effecten op in de nabijheid gelegen natuurgebieden als gevolg van 'calamiteiten' in de haven of op de vaarroute;
- het verbeteren van de nautische veiligheid, met name voor de recreatievaart;
- het beperken van de geluid- en lichthinder;
- het herstel c.q. de ontwikkeling van de ecologisch corridor langs het Nieuwe Kanaal en door de Zandwinplas;
- de inpassing c.q. het herstel van de (bestaande) lijnvormige landschapsstructuur op het bedrijventerrein.

5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN AUTONOME ONTWIKKELING

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten. Als niet zeker is of bepaalde ingrijpende activiteiten zullen doorgaan, dan kunnen hiervoor verschillende scenario's worden gebruikt.

Inzicht moet verschaft worden in de bestaande (milieu-)toestand en autonome ontwikkeling van:

- het Nieuwe Kanaal als ecologische corridor;
- de ligging en omvang van havens en vaarroutes voor de recreatievaart;
- de achtergrondgeluidniveau's;
- de externe veiligheidsrisico's in relatie tot op- en overslag, opslag en transport van materialen en goederen;
- de lichtbelasting;
- de ecologische waarde van het gebied en meer in het bijzonder de (potentiële) betekenis voor Habitat-richtlijnsoorten.

Het gebied in en rond de insteekhaven heeft deels een middelmatige en deels een lage archeologische verwachtingswaarde⁷. Een afgedekte zone (o.a. door een veenpakket) komt echter de conservering van de onder dit pakket mogelijk gelegen vindplaatsen ten goede. Het kan daarbij met name om vindplaatsen uit de steentijd gaan. De aanwezigheid van een archeologische vindplaats aan de overzijde van het kanaal vergroot de kans op de aanwezigheid van andere vindplaatsen. De Commissie adviseert een Archeologische Inventarisatie

⁷ Gebruik dient te worden gemaakt van de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE). Zie ook inspraakreactie nr. 3, bijlage 4.

uit te laten voeren ten einde mogelijk aanwezigheid van archeologische vindplaatsen in beeld te brengen⁸.

Het plangebied en de daar geplande activiteiten moeten op kaart worden aangegeven en duidelijk worden begrensd. Het studiegebied omvat het plangebied en haar omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect kan de omvang van het studiegebied verschillen. Tevens moet op kaart een overzicht worden gegeven van de in het studiegebied gelegen gevoelige gebieden en objecten zoals het Vogel- en Habitatrichtlijngebied 'de Alde Feanen', of behorend bij de Ecologische Hoofdstructuur, alsmede ecologische verbindingzones. Het gebied 'de Alde Feanen', is recentelijk aangewezen als Nationaal Park in oprichting. Het MER moet een kaart en een beschrijving bevatten van alle (bestaande of geplande) geluidgevoelige bestemmingen in het studiegebied.

6. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht genomen te worden:

- de ernst van de milieugevolgen moet worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, onomkeerbaarheid, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal.

In aanvulling op de reeds in de startnotitie genoemde effecten van de activiteit dient in het MER inzicht gegeven te worden in:

- de effecten bij 'calamiteiten' in de haven of op de vaarroute op het ecologisch functioneren van het gebied 'de Alde Feanen' en de ecologische verbindingzone 'het Nieuwe Kanaal';
- de effecten van vertroebelingen en lozingen bij aanleg en gebruik van de haven op de waterkwaliteit en de ecologische gevolgen daarvan;
- de effecten van de veranderde grondwaterstanden in de omgeving van het plangebied;
- de externe veiligheidsrisico's in relatie tot op- en overslag en transport van materialen en goederen;
- de effecten van de verwachte toename in licht- en geluidbelasting.

De haven is direct gelegen aan een druk bevaren recreatievaartroute. Bij het ontwerp van de haven zullen daarom de gevolgen voor de nautische veiligheid goed in beeld moeten worden gebracht.

⁸ Zie ook inspraakreactie nr 3, bijlage 4.

7. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden. Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

8. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieuinformatie. Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit.

9. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

De gemeente Smalingerland moet bij het besluit aangeven op welke wijze en op welke termijn een gericht evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat de gemeente in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft.

10. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

11. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma;
- belangrijke leemten in kennis.